

CODI : 4113 - INFORMACIÓ PERIODÍSTICA ESPECIALITZADA I
(PERIODISME I LITERATURA)

PROF.: LLUÍS ALBERT CHILLÓN I ASENSIO   DEPARTAMENT DE PERIODISME
Llic. en CC. de la Informació,
UAB, 1983.

TREBALLS DE RECERCA O DE SÍNTESI SIGNIFICATIUS

- 1.- BERNAL, Sebastià i CHILLÓN, Lluís Albert: *Periodismo informativo de creación*. Barcelona, Mitre, 1985.

ACTIVITATS PROFESSIONALS SIGNIFICATIVES

- 1.- Guionista del programa "Les portes de Catalunya" de RTVE-Sant Cugat.
- 2.- Col.laborador d'*El viejo topo*, 1982; d'*El mon*, 1982; i de *Punt Diari*, 1987.
- 3.- Redactor de la secció de Cultura d'*El Noticiero Universal*, 1982; i redactor-editor de "L'informatiu migdia" de *Ràdio Avui-Cadena 13*, 1984.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA

Hom estudia, sobretot, les tècniques i resums d'escriptura que el periodisme escrit pot manllevar a la narrativa i a la prosa literàries. S'estudien també les característiques i possibilitats de l'anomenat periodisme informatiu de creació, així com les influències que el periodisme i la literatura han exercit reciprocament des del segle XIX fins avui.

El temari que segueix prova d'estudiar de quina manera i fins a quin punt el periodisme informatiu actual és deutor de les convencions estilístiques i compositives pròpies de la prosa literària. Aquest propòsit, ultra desvetllar influències que els estudiosos del periodisme sovint obliden, permet d'analitzar críticament les convencions estilístiques i compositives pròpies de la premsa escrita contemporània i, sobretot, d'elaborar propostes d'escriptura periodística creativa, en la línia de l'anomenat periodisme informatiu de creació.

L'objecte d'estudi de l'assignatura s'inscriu naturalment dins el camp, imprescindible però encara embrionari, de les investigacions que cal fer sobre els nous modes d'escriptura periodística informativa. Es tracta d'un terreny pràcticament verge, el conreu del qual sembla necessari per tal d'adequar les formes d'escriptura periodística informativa als canvis que la premsa escrita està experimentant per mor dels canvis tecnològics i socials.

Es la primera vegada que els estudis sobre la relació entre periodisme i literatura són plantejats d'aquesta faiso. Abans, d'altres escasses temptatives s'han basat en la mera observació impressionista i en la constatació de les òbvies excel.lències literàries d'unes quantes plomes consagrades, com ara Larra, d'Ors i Pla. Ara, en canvi, hom vol fer un assaig inèdit de comparació entre el discurs periodístic i el discurs literari.

TEMARI

1. *Periodisme i literatura*
  - 1.1 Periodisme literari i literatura periodística.
  - 1.2. Discurs periodístic i discurs literari. 1.2.1. Denotació i connotació. Monosèmia i polisèmia. Referencialitat i ambigüitat.
  - 1.3. Discussió de la teoria vigent dels gèneres periodístics (*story-comment, news-views, informació-opinió.*)
  - 1.4. Una classificació alternativa: definició dels textos periodístics a partir de la teoria de les bases textuals.
  - 1.5. Textos descriptius, narratius i explicatius-argumentatius
  - 1.6. Definició dels textos periodístics a partir de la teoria de les funcions del llenguatge: emotiva, fàtica, metalingüística, referencial, estètica, conativa.
  - 1.7. Definició dels textos periodístics a partir de la retòrica moderna: les figures del discurs.

2. *Ficció i no ficció*
  - 2.1. Caràcter convencional de la dicotomia ficció-no ficció.
  - 2.2. Veracitat, versemblança, veritat.
  - 2.3. Fets i relats.
  - 2.4. Món real i món possible.
  - 2.5. Ficció equival a falsedat?
  - 2.6. No ficció equival a veritat?
  - 2.7. La literatura com a discurs fictici. 2.8. El periodisme com a discurs no fictici.
  - 2.8.1. El mite de l'objectivitat periodística: *Facts are sacred, comments are free, All the news that's fit to print.*
  - 2.8.2. Com els diaris construeixen les notícies. 2.8.3. Les formes del relat periodístic informatiu.

3. *Novel·les i cròniques*
  - 3.1. Què és la literatura.
    - 3.1.1. La preceptiva d'Aristòtil: èpica, lírica, drama. 3.1.2. Tragèdia i comèdia (gèneres alts i baixos). 3.1.3. Dues formes de mimesi poètica: escena i narració. 3.1.4. Literatura oral i literatura escrita. 3.1.5. Dues vessants de la literatura escrita antiga: faula i testimoni. 3.1.6. Origen i funcions de la literatura testimonial: funció testimonial del mite i l'epopeia. La biografia. -L'autobiografia i les memòries. -La historiografia antiga. -La crònica antiga. -Les cròniques medievals. -Les cròniques d'Indies. 3.1.7. Prosa Testimonial a la literatura moderna i contemporània. La narrativa d'experiències. -La novel·la històrica i la història novel·lada. -Biografies i hagiografies. -Autobiografies i memòries. -Diaris, apunts, diaris, carnets. 3.1.8. L'origen de l'assagisme: Michel de Montaigne.
  - 3.2. Novel·les
    - 3.2.1. Origen de la novel·la. La Novel·la com a forma bàsica de la mimesi narrativa moderna. 3.2.2. La il·lusió realista al llarg de la història literària. 3.2.3. L'entronització de la versemblança. La il·lusió realista a la narrativa europea del XIX: costumisme, populisme, realisme, naturalisme, naturisme, objectivisme, figurativisme. Sociologia de la novel·la vuit-centista. Les novel·les per entregues publicades als

diaris: la intriga i el suspens. Fulletó, melodrama, gèneres de consum massiu. 3.2.5. Anatomia de la novel·la realista. La versemblança com a pacte pragmàtic. Convencions, tècniques i usos de la novel·la realista: el punt de vista, l'estil indirecte lliure, l'estructura narrativa, construcció espacial i temporal, caracterització dels personatges, l'ús del diàleg recursos retòrics. Anàlisi d'un cas paradigmàtic: Madame Bovary.

3.3. El relat periodístic informatiu

3.3.1. Formació del discurs periodístic contemporani. Els inicis de la premsa escrita: periòdics comercials i periòdics d'opinió. -El naixement de la premsa de masses: la *penny press*, la premsa sensacionalista. -La codificació del relat periodístic informatiu: les agències de notícies, el telègraf i la difusió massiva de notícies. -Els grans diaris d'informació general i la confecció del discurs periodístic dominant: dicotomia informació-opinió (*news* i *columns*); les seccions com a divisions convencionals dels àmbits d'interès. -La teoria anglo-saxona dels gèneres informatius: informació reportatge, entrevista. -La crònica en el periodisme llatí. -El periodisme interpretatiu. -El reportatge d'investigació: els *muckrakers*. -Les informacions com a relats versemblants. -Els mites de la premsa anglo-saxona: objectivitat, imparcialitat, independència.

4. Periodisme informatiu de creació.

4.1. Periodisme literari no és periodisme d'opinió.

4.2. Assumpció de tècniques narratives literàries per part del periodisme informatiu: possibilitats i límits. El cas extrem del monòleg interior.

4.3. Periodisme informatiu de creació.

4.3.1. El *New Journalism* estadunidenc. Gènesi i característiques de la tendència. *New journalism* i periodisme d'investigació. Els *new journalists* i els seus treballs, Hunter S. Thompson, Tom Wolfe, Robert Greenfield, Michael Herr, John M. Sack, Nora Ephron, Joe McGuinniss, Rex Reed, John Gregory Dunne, Terry Southern, Robert Sabbag, Norman Mailer, Gay Talese i Truman Capote. -El *New Journalism* i la novel·la reportatge. Estudi d'un cas paradigmàtic: A sang freda. 4.3.2. Els "nous periodismes" d'arreu. El "Nou periodisme" espanyol: Francisco Umbral, Manuel Vicent, Maruja Torres, Rosa Montero, José Miguel Ullán, Joan Barril, Cándido, Manuel Vázquez Montalbán, Víctor Márquez Reviriego, Ricardo Cid Cañaveras, Manuel Leguineche, Martín Prieto, Jesús Torbado, etc. Altres "nous periodismes": Fernando Gabeira, Miguel Barnet, Gabriel García Márquez, Hans Magnus Enzensberger, Susan Sontag, Oriana Fallaci. -El cas a part de Günter Wallraff.

4.4. Assaigs exemplars de fusió entre novel·la i reportatge: Daniel Defoe, Alessandro Manzoni, John Reed, John Dos Passos, Ernest Hemingway, George Orwell, Theodor Plievier, Joseph Kessel, John Hersey, Erskine Caldwell, Oscar Lewis, James Agee, Joyce Carol-Oates, Gabriel García Márquez, Joaquim Amat-Piniella, Xavier Benguerel, Pere Calders, Mercè Company.

4.5. Assagistes i articulistes de diari: Mariano José de Larra, Mesonero Romanos, César González Ruano, Josep Pla, Eugeni d'Ors, Joan Fuster, Julio Camba, Francisco Umbral.

4.6. La literatura dins dels diaris.

BIBLIOGRAFIA RECOMANADA

Donada l'escassetat de treballs teòrics específics, la següent bibliografia està composta per llibres i documents que tracten aïlladament punts concrets del programa. A part d'alguns que hom considera bàsics, cada alumne podrà escollir aquells que més s'avinguin amb els seus interessos particulars:

- ACOSTA MONTORO, José: *Periodismo y literatura*. Madrid, Guadarrama, 1980.
- AUERBACH, Erich: *Mimesis*, Madrid, Fondo de Cultura Económica, 1982.
- BERNAL, Sebastià i CHILLÓN, Lluís Albert: *Periodismo informativo de creación*. Barcelona, Mitre, 1985.
- BOURNEUF, Roland y OUELLET, Réal: *La novela*. Barcelona, Ariel, 1985.
- BRUNORI, Vittorio: *Sueños y mitos de la literatura de masas*. Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
- CAPOTE, Truman: *A sang freda*. Barcelona, Proa, 1986.
- CAPOTE, Truman: *Música para camaleones*. Barcelona, Bruguera, 1982.
- CASASÚS, Josep Ma: *Lliçons de periodisme en Josep Pla*. Barcelona, Destino, 1987.
- CASASÚS, Josep Maria: *El pensament periodístic a Catalunya*. Barcelona, Curial, 1987.
- DE AGUIAR e SILVA, Victor Manuel: *Teoria de la literatura*. Madrid, Gredos, 1975.
- DI GIROLAMO, Constanzo: *Teoría mítica de la literatura*. Barcelona, Crítica, 1985.
- "El nuevo periodismo". *Camp de l'Arpa*, núm. 62, abril 1979.
- FORSTER, E.M.: *Aspectos de la novela*. Madrid, Taurus, 1975.
- FUSTER, Joan: *Literatura catalana contemporània*. Barcelona, Curial, 1980.
- HERR, Michael: *Despachos de guerra*. Barcelona, Anagrama, 1980.
- JAMES, Henri: *El futuro de la novela*. Madrid, Taurus, 1975.
- JOHNSON, Michael: *El nuevo periodismo*. Buenos Aires, Troquel, 1976.
- LAUSBERG, Heinrich: *Manual de retórica literaria*. Madrid, Gredos, 1975.
- "Le neo-journalisme américain". *Presse Actualité*, núm. 115, gener 1977.
- MARCHESE, Angelo y FONADELLAS, Joaquin: *Diccionario de retórica mítica y terminología literaria*. Barcelona, Ariel, 1986.
- NELSON, William: *Fact or Fiction*. Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1973.
- SCANLON, Paul: *El nuevo periodismo en Rolling Stones*. Barcelona, Anagrama, 1980.
- SEGRE, Cesare: *Principios de análisis del texto literario*. Barcelona, Crítica, 1985.
- SCHUDSON, Michael: *Discovering the News*. New York, Basic Books, 1971.
- STEINDER, George: *Lenguaje y silencio*. Barcelona, Gedisa, 1982.
- SULLÀ, Enric: *Poètica de la narració*. Barcelona, Empúries, 1985.
- THOMPSON, Hunter S.: *Los Angeles del Infierno*. Barcelona, Anagrama, 1980.
- TUCHMAN, Gaye: *La producción de la noticia*. Barcelona, Gustavo Gili, 1984.

VICENT, Manuel: *Inventario de otoño*. Madrid, Debate, 1984.
WALLRAFF, Gunter: *Cap de turc*. Barcelona, Anagrama, 1987.
WALLRAFF, Gunter: *El periodista indeseable*. Barcelona, Anagrama, 1979.
WELLEK, René i WARREN, Austin: *Teoría literaria*. Madrid, Gredos, 1982.
WOLFE, Tom: *El nuevo periodismo*, Barcelona, Anagrama, 1980.

AVALUACIÓ

Tant el caràcter experimental de l'assignatura com el seu tarannà, teòric i pràctic alhora, fan desitjable que els estudiants, lluny de romandre passius a l'espera de l'habitual pluja d'apunts, s'interessin activament per llegir, escriure i discutir. El professor és el primer interessat en aprendre.

El sistema d'avaluació tindrà en compte, primerament, l'interès dels alumnes per l'assignatura, la qual ha de ser entesa com un objectiu a assolir entre tots, i no com un obstacle burocràtic que cal deixar enrera. El professor obtindrà les qualificacions de a) les pràctiques realitzades a casa, b) les recensions fetes, c) les exposicions de punts concrets del programa i d) els treballs bàsics.

Els alumnes desinteressats, negligents o mandrosos tindran encara l'oportunitat de presentar-se a l'inevitable examen final.